

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLYIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

NAVOIY DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI

O'ZBEKISTON TUPROQLARI BIOEKOLOGİYASI

FANI BO'YICHA
SILLABUS
(Magistratura uchun)

Bilim sohasi:	Ta'lim
Ta'lim sohasi:	Ta'lim
Ta'lim yo'nalishi:	70110901-Aniq va Tabiiy fanlarni o'qitish metodikasi (Biologiya)

701 10901 Aniq va Tabiiy fanlarni o'qitish metodikasi (Biologiya)
Fanning asosiy parametrlari

Fan nomi:	O'zbekiston tuproqlari bioekologiyasi
Fan turi:	Tanlov fanlari
Fan kodi:	O'TB 2303
O'quv yili:	2023-2024
Semestr:	III
Ta'lim shakli:	magistratura
Mashg'ulotlar shakli va semestrga ajratilgan soatlar:	90
Ma'ruza	14
Amaliy mashg'ulotlar	16
Laboratoriya mashg'ulotlari	
Seminar	
Mustaqil ta'lim	60
Haftalik auditoriya soati:	2
Kredit miqdori:	3
Baholash shakli:	Imtihon
Fan tili:	O'zbek

Fan maqsadi (FM)	
FM1	O'zbekiston tuproqlari bioekologiyasini o'rgatish asosida tuproqning paydo bo'lish jarayonlari, tuproqning asosiy xususiyatlari uning unumdorlik muammolari, dehqonchilikda tuproqdan foydalanish usullarini o'rganib, tuproqlarning qishloq xo'jaligida tutgan o'rnini, tuproqlarni muhofaza qilish uning dehqonchilik va oziq-ovqat ishlab-chiqarishdagi ahamiyatini, o'simliklarning oziqlanishi, o'sishi va rivojlanishida tuproq omillarining tutgan o'rnini, tuproqdan dehqonchilikda mo'l-ko'l sifatli maxsulot yetishtirishni o'rgatish va ularni amaliyotga tatbiq qilish ko'nikmasini hosil qilishdan iborat.

Fanni o'zlashtirish uchun zarur boshlang'ich bilimlar	
1.	Tabiatshunoslik (TUO'M15608)
2.	Biokimyo (BK1304)
3.	Ekologiya va tabiatni muhofaza qilish (EvaAMM13408)
4.	Qishloq xo'jaligining biologik asoslari (3.04)

Ta'lim natijalari (TN)	
<i>Bilimlar jihatidan:</i>	
TN1	Tuproq unumdorligini sistematik ravishda oshirib borishni ko'zda tutgan holda yerdan to'g'ri foydalanish ko'nikmasini qo'llay olishni bilishi kerak;
TN2	Qishloq xo'jaligi ekinlarining morfologik belgilari, biologik xususiyatlari, ularni tashqi muhit omillariga bo'lgan munosabatlarini tahlil qila olishlari kerak;
TN3	Dehqonchilikda mo'l-ko'l sifatli maxsulot yetishtirishni o'rgatish va ularni amaliyotga tatbiq qilish ko'nikmasini hosil qilishdan iborat.
<i>Ko'nikmalar jihatidan:</i>	
TN4	Tuproq unumdorligini oshirib borish hamda undan to'g'ri foydalanish ko'nikmasini egallaydi;
TN5	Tuproqning morfologik belgilari sanitarlik hamda o'tkazuvchanlik xususiyatlari yuzasidan malakaga ega bo'ladi.

Fan mazmuni	
Mashg'ulotlar shakli: ma'ruza (M)	
III-semestr	
M1	O'zbekiston tuproqlari bioekologiyasi fani haqida tushuncha va uning maqsad, vazifalari O'zbekiston tuproqlari fani, uning o'rganish metodlari.
M2	Tog' jinslarining nurashi tuproqlarning paydo bo'lish jarayonlari.
M3	Tuproqning mexanik tarkibi, strukturasi ahamiyati va uni yaxshilash tadbirlari.
M4	Tuproqning suv fizik xossalari va uni dehqonchilikdagi ahamiyati.
M5	O'zbekiston tabiatida tuproqlarning tarqalish qonuniyatlari, tuproqlar klassifikatsiyasi.
M6	Tuproqdagi biologik jarayonlar va tuproq gumusi va biogumusning qishloq xo'jaligidagi ahamiyati.
M7	Tuproqdagi organizmlarning ekologik tarqalishi va tuproq muhofazasi.

Mashg'ulotlar shakli: amaliy mashg'ulot (A)	
III-semestr	
A1	Tuproqlarning mexanik tarkibi va struktura bo'lakchalari klassifikatsiyasini aniqlash.
A2	Tuproqning fizik xossalari aniqlash.
A3	Tuproqning suv xossalari maksimal gigroskopik namlikni aniqlash.
A4	Tuproq chirindisini (gumus) va uni aniqlash.
A5	Suvli so'r'm va uni tayyorlash meniral qoldiqning umumiy miqdorini aniqlash.
A6	Tuproqni dalada tekshirish. Tuproqning morfologik belgilarini o'rganish.
A7	Eroziyaga uchragan erlarni P.I.Mmolotkov va A.F.Polyanovlar usulida aniqlash.
A8	Tuproqni shamol eroziyasini aniqlash.

Mustaqil ta'lim (MT)		
III-semestr		Sozat
1	Amaliy mashg'ulotlarga tayyorgarlik ko'rish va uy ishlarini bajarish	35
2	Tuproqning suv xossalari va uning o'simlik hayotidagi o'rni borasida taqdimot tayyorlash	10
3	Tuproq strukturasi, strukturani yaxshilash yo'llari haqida elektron ma'lumot tayyorlash	10
4	Tuproqlarning tarqalishi nomlanishi. Tip va tipchalari haqida test tayyorlash (25 ta)	5

Talabning fan bo'yicha o'zlashtirish ko'rsatkichini nazorat qilishda qo'yidagi mezonlar tavsiya etiladi:

- a) 5 baho olish uchun talabning bilim darajasi qo'yidagilarga javob berishi lozim:
- > faning mohiyati va mazmunini to'liq yoritib olsa;
  - > fandagi mavzularni bayon qilishda ilmiylik va mantiqiylik saqlanib, ilmiy xatolik va chalkashliklarga yo'l qoymasa;
  - > fan bo'yicha mavzu materiallarining nazariy yoki amaliy ahamiyati haqida aniq tasavvurga ega bo'lsa;
  - > fan doirasida mustaqil erkin fikrlash qobiliyatini namoyon eta olsa;
  - > berilgan savollarga aniq va lo'nda javob bera olsa;
  - > konspektga puxta tayyorlangan bo'lsa;
  - > mustaqil topshiriqlarni to'liq va aniq bajargan bo'lsa;
  - > fanga tegishli qonunlar va boshqa me'yoriy-huquqiy hujjatlarni to'liq o'zlashtirgan bo'lsa;
  - > fanga tegishli mavzulardan biri bo'yicha ilmiy maqola chop ettirgan bo'lsa;
  - > tarixiy jarayonlarni sharhlay bilsa.
- b) 4 baxo olish uchun talabning bilim darajasi qo'yidagilarga javob berishi lozim:
- > faning mohiyati va mazmunini tushirgan, fandagi mavzularni bayon qilishda ilmiy va mantiqiy chalkashliklarga yo'l qoymasa;
  - > faning mazmunini amaliy ahamiyatini tushirgan bo'lsa;
  - > fan bo'yicha berilgan vazifa va topshiriqlarni o'quv dasturi doirasida bajarsa;
  - > fan bo'yicha berilgan savollarga to'g'ri javob bera olsa;
  - > fan bo'yicha konspektini puxta shakllantirgan bo'lsa;
  - > fan bo'yicha mustaqil topshiriqlarni to'liq bajargan bo'lsa;
  - > fanga tegishli qonunlar va boshqa me'yoriy hujjatlarni o'zlashtirgan bo'lsa.
- v) 3 baho olish uchun talabning bilim darajasi qo'yidagilarga javob berishi lozim:
- > fan haqida umumiy tushunchaga ega bo'lsa;
  - > fandagi mavzularni tor doirada yoritib, bayon qilishda ayrim chalkashliklarga yo'l qo'yilmasa;
  - > bayon qilish ravon bo'lmasa;
  - > fan bo'yicha savollarga mujmal va chalkash javoblar olinsa;
  - > fan bo'yicha ma'n puxta shakllantirilmagan bo'lsa.
- g) qo'yidagi hollarda talabning bilim darajasi qoniqarsiz 2 baho bilan baholanishi mumkin:
- > fan bo'yicha mashg'ulotlarga tayyorgarlik ko'rilgan bo'lsa;
  - > fan bo'yicha mashg'ulotlarga doir hech qanday tasavvurga ega bo'lmasa;
  - > fan bo'yicha matnlarni boshqalardan ko'chirib olinganligi sezilib tursa;
  - > fan bo'yicha matnda jiddiy xato va chalkashliklarga yo'l qo'yilgan bo'lsa;
  - > fanga doir berilgan savollarga javob olinmasa;
  - > fanni bilmasa.

Fanga oid asosiy darsliklar, o'quv uslubiy ma'lumotlar va internet jahon axborot tarmog'i resurslari

Asosiy adabiyotlar

1.	Qishloq xo'jaligining biologik asoslari. Amaliy mashg'ulotlar. O'quv qo'llanma. A.J.Kushakov, M.X.Yuldashov, N.H.Xasanov, O.S.Abralov. Toshkent: Bookmany print nashriyoti. 2022 2022. – 140 b.
2.	Qishloq xo'jaligining biologik asoslari. laboratoriya mashg'ulotlari [Matn] : o'quv qo'llanma / A.J. Kushakov. Toshkent: Bookmany print, 2022. – 114 b.
3.	Qishloq xo'jaligining biologik asoslari. Darslik A.J.Kushakov. Bookmany print nashriyoti. 2023

Qo'shimcha adabiyotlar

1.	Tojiev U., Namozov X. O'zbekiston tuproqlari. – Buxoro, 2002.
2.	Yormatova D.YO. O'simlikshunoslikdan amaliy mashg'ulotlar. T. «Ilm Ziyov», 2004.
3.	Norqulov U., X.Sheraliev. Qishloq xo'jalik melioratsiyasi. T. «Mehnat», 2003.
4.	O'zbekiston Respublikasi xududida ekish uchun tavsiya etilgan qishloq xo'jalik ekinlari davlat reestri. T. 2006.

Axborot manbaalari

1.	www.uzss.ru
2.	lib-online.ru
3.	www.pereplet.ru
4.	www.kubnet.ru

Fan o'qituvchisi to'g'risida ma'lumot

Muallif:	Abduvali Kushakov, Biologiya fanlari nomzodi (dotsent)
E-mail:	kushakov@gmail.com
Tashkilot:	Navoiy davlat pedagogika instituti "Biologiya" kafedrasini
Taqrizchilar:	Qishloq xo'jaligi fanlari nomzodi (dotsent) M. Yuldashov

Mazkur Sillabus institut o'quv-uslubiy Kengashining 2023 yil 28-avgustdagi 1-sonli yig'ilish bayoni bilan tasdiqlangan.

Mazkur Sillabus "Biologiya" kafedrasining 2023 yil 28-avgustdagi 1-sonli yig'ilish bayoni bilan ma'qullangan.

O'quv-uslubiy boshqarma

Fakultet dekani

Kafedra mudiri

Tuzuvchi

B. Jumabayev

I. Baxramov

A. Kushakov

№ 7-5-178-11.